

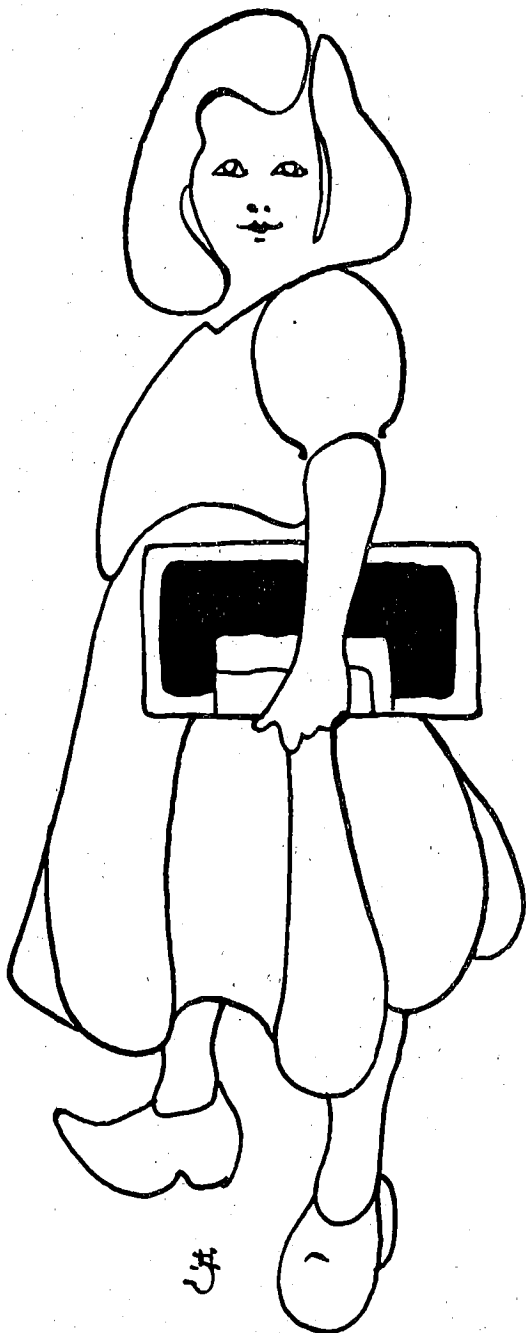
Juni
1907

SOLSTRÅLEN

Pris
5 öre

SAGOSTUNDARBARNENS TIDNING

Lina.

Visst finns det töser nog i vår by,
som gå både klädda och fina
i köptygskjol och knarrande skor,
men tacka vet jag dock Lina.

Klar i blick som morgonen själv,
stiger hon upp med solen,
skyndar sig flinkt att sällskap få
med granngårdsbarnen till »skolen».

Ingen i klassen lär som hon
säkert och fermt sin läxa,
gäller det svara, tyckes hon
riktigt på bänken växa.

Sist, när examen är förbi,
läxorna bara ett minne,
skyndar hon raka vägen hem,
sjungande glad i sinne.

Muntert mot vägens sten och grus
snabba små träskor klappa
fortare, fortare — mor hon ser
vänta på hemmets trappa.

Andfädd och varm hon hinner fram,
klarblå ögonen skina.
Sommar det är och soligt och grönt.
Lyckliga, lyckliga Lina!

Emil Kléen.

Huru valfiskens fick sitt trånga svalg.

Ur *Rudyard Kiplings* »Just-så-historier».

Det var en gång för länge, länge sedan en val i havet, och den valen åt fisk. Han åt skäddan och gäddan och makrillen och sillen, och laxen och braxen och den slingriga, kringelikrokiga ålen. Alla fiskar han kunde hitta i havet åt han upp. Jaha, det gjorde han. Till sist fanns det bara en enda liten fisk kvar i hela havet. Det var en liten kvick-fisk, och han sam ett litet stycke bakom valens högra öra för att inte vara i vägen. Då reste sig valen på sin sjärt och sade: »Jag är hungrig». Och den lilla kvickfisken pep med sin lilla fina röst: »Ådle och storsinte herre och val, har du någonsin smakat på människor?»

»Nehej», sade valen. »Hur smaka de?»

»Bra», sade lille kvick-fisken, »men mannen är allt litet knölig.»

»Skaffa hit några», sade valen och piskade vattnet, så att skummet stod om honom.

»En i taget räcker till», sade kvick-fisken. »Om du simmar till femtionde nordliga breddgraden och fyrtonde västliga längdgraden», — det där, min vän, är hokuspokus, som du inte begriper, — »så skall du få se en sjöman, som sitter på ett par ihopslagna brädlappar mitt i havet. Han har inte på sig annat än ett par blåa lärftsbyxor och ett par hängslen», — glöm för all del inte hängslena, min vän! — »samt en slidkniv; men så mycket kan jag säga dig, att den mannen är klok och förståndig med besked.»

Och valen simmade och simmade allt vad han orkade, tills han kom till det ställe kvickfisken sagt, och vem är det väl, som sitter på en liten flotte mitt i havet och inte har annat på sig än ett par blåa lärftsbyxor och ett par hängslen (du måste väl inte glömma de där hängslena!) samt en slidkniv, om inte en ensam stackars skeppsbruten sjöman, som plaskar med fötterna i vattnet. — Han hade nog fått lov av sin mamma att sitta och plaska så där, annars hade han bestämt inte gjort det, för han var en man, som var klok och förståndig med besked.

Då öppnade valen sin mun och gapade, så att käken nästan nådde stjärten, och så sväljde han den skeppsbrutne sjömannen och brädlapparna han satt på och de blåa lärftsbyxorna och hängslena (som du på inga villkor får glömma), och slidkniven med. Han slukade alltihop, så att det kom ned i hans varma, mörka, invärtes skafferier, och så smackade han med läpparna — just så! — och svängde tre gånger omkring på stjärten.

Men så fort sjömannen, som verkligan var klok och förståndig med besked, riktigt kommit in i valens mörka, varma, invärtes skafferier, så blev det annat av. Han stampade och han klamsade, han dunkade och han runkade, han dansade och han svansade, han slängde och han dängde, han skuttade och han suttade, han tjöt och han röt, han kröp och han nöp, han skrek och han suckade och slog benen i vädret, så att valen kände sig högst olycklig. — *Har du glömt hängslena?* —

Och så sade valen till kvick-fisken:

»Den här mannen är mycket knölig, och han narrar mig dessutom till att hicka. Vad skall jag göra?»

»Säg till honom att gå ut», sade kvick-fisken.

Då ropade valen genom sin egen hals till den skeppsbrutne sjömannen: »Kom ut och bär dig då åt som folk! Jag har fått hicka.»

»Ne-nej!» sade sjömannen. »Så lätt blir du minsann inte av med mig. För mig till min egen strand, till Albions vita klippor, så skall jag fundera på saken.» Och så började han att sprattla och skutta värre än någonsin.

»Det är så gott, att du för honom till hans hem», sade kvick-fisken till valen. »Jag borde ha varnat dig för mannen, ty han är klok och förståndig med besked.»

Och så simmade valen både med bakkroppen och bröstfenorna så fort han kunde för den besvärliga hickan. Och till sist fick han se sjömannens fädernestrand och Albions vita klippor och rusade ett långt stycke upp på sandbanken, gapade så mycket han orkade och sade: »Passagerare till Winchester, Ashuelot, Nashna, Keene och stationerna på *Fitchburgbanan* byta tåg»; och just som han sade »Fitch», spatserade sjömannen ut ur gapet på honom. Men under det att valfiskens simmat, hade sjömannen, som verkligan var klok och förståndig med besked, dragit ut sin kniv och av de sammanfogade brädlapparna förfärdigat ett litet fyrkantigt galler, där hålen gingo i sicksack, bundit stadigt ihop det med hängslena — (nu förstår du, varför det var så viktigt att inte glömma hängslena!) — och dragit det efter sig då han gick ut, varvid det fastnat i valfiskens hals, och där sitter det än. Sedan upprepade han ett rim, som du kan hända inte hört förr, och som det väl därför är så gott att jag låter dig höra nu:

Detta lilla nätta galler
över din aptit befaller.

För, ser du, sjömannen var irländare, och irländare äro mycket fyndiga. Och han marscherade ut på stranden och gick hem till sin mor som ju lovat honom, att plaska med fötterna i vattnet. Och så gifte han sig och blev lycklig i

all sin tid. Det gjorde valen med. Men allt sedan den dagen sitter gallret fast i hans hals, ty han kan varken hosta upp det eller svälja ner det, och följaktligen kan han inte äta annat än småfisk. Detta är skälet, varför valen nu för tiden aldrig äter stora människor eller gossar eller flickor.

Lille kvick-fisken gick och gömde sig under ekvatorns tröskel. Han var rädd att valens skulle vara ond på honom.

Sjömannen tog sin slidkniv med sig hem, och de blåa lärftsbyxorna hade han på sig, då han marscherade ut på stranden. Hängslena hade han lämnat efter sig, ty med dem var gallret ihopbundet. Och så var det slut med den berättelsen.

Midsommar.

Ni ha nog hört talas om varför man bränner sådana väldiga bål midsommarafton; jo, se ni det är för att riktigt fira solen och för att själv ha riktigt roligt. Men så också för att skrämma trollen, som jaga genom luften den kvällen i stora skaror. Man trodde förr i tiden att alla gamla häxor samlades om natten i Blåkulla eller Blocksberg. (Blåkulla är ju en liten ö mellan Öland och Småland, och Blocksberg ligger i Tyskland). Häxorna redo på kvastar eller smådjävlar ut genom skorstenen och samlades allesamman uppe på höjden och där var en väldig fest. Där dansade de med djävulen och drack öl i långa banor — och de yngsta häxorna, som aldrig varit där förr, fick t. o. m. skriva sitt namn med sitt eget blod i en stor bok. Och så på morgonen reste de hem.

Man kunde själv se, hur de susade genom luften om man lade en grön torva på huvudet. Och då kunde inte heller häxorna se en, när man hade den på sig. En gång var där en liten pojke som fick se häxorna. Han hade en jordtorva på huvudet och gick in på kyrkogården. Där fick han se häxornas underliga dans kring »Gamle Erik», som satt i mitten och spelade fiol. Men då kom där en häxa bort mot honom och då blev han så rädd, så han vände sig om i förskräcklig fart, men då tappade han torvan på huvudet och då upptäckte häxorna pojken och störtade över honom och hade inte prästen stått vid kyrkogrinden och räddat honom, hade han nog fått bli död.

Men trollen äro inte alltid så farliga midsommarafton, som annars, och så vimlar det av alla vänliga små älvor och tomtar. Går man ut på ången eller in i skogen, kan man nog få se dem

dansa i kring eller kika fram bak en björk. De äro också ute och ha roligt den natten. Alla äro vakna, till och med natten är halvvakna och alla källor ha friskare vatten än nånsin och alla blommor dofta, så man blir nästan yr i huvudet. Midsommarafton ska man plocka 9 örter och lägga under huvudkudden och drömma man så något, så slår det in.

Ja, allt detta trodde folk förr i världen, och det finns många som tro det ännu.

Det bästa om midsommar är väl ändå majstången! En riktigt grann majstång med många blommor och många kransar — och lång, så man knappt orkar resa den!

Trollen och kyrkklockorna.

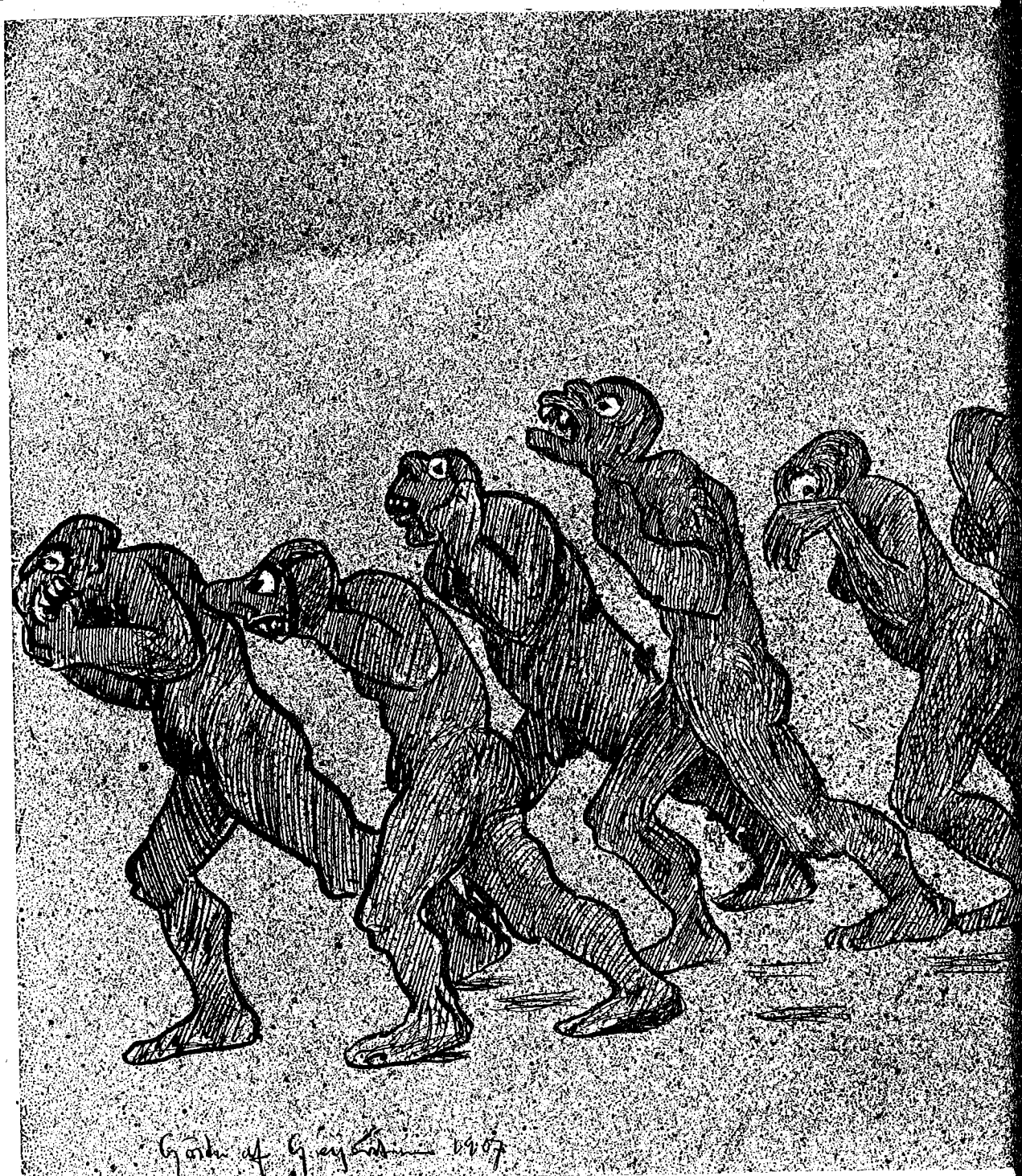
(Illustrerad av Gösta av Geijerstam.)

Det var en gång en stor väldig trollsläkt, som bodde i skogarna i Norge. Det är mycket länge sedan, och skogarna var mycket större och hemskare än nu. De sträckte sig flera mil i väg och voro aldeles överfulla av björnar och vargar och alla möjliga slags skogsandar. Det hade inte varit gott för människorna att ta sig fram genom den här urskogen, men som väl var fanns där inga ännu. Här var det trollen bodde, och de hade det riktigt bra, för de voro de starkaste, och alla djur och alla små älvor voro så förskräckligt rädda för dem. I bland råkade de i gräl med varandra, och då ska ni tro, att det blev ett oväsen. De gav till de allra gräsligaste tjut, som genljöd i backarna, de ryckte upp stora träd och slängde efter varandra. De rusade i stora flockar fram bland furorna, så det brakade och knakade i grenarna och det lät aldeles som om havet hade vältrat sig in över skogen. Och alla små björningar var så rädda, så de kröpo långt ner i hålorna och vågade sig inte fram på flere dar.

När trollslakten hade bott där i många år, kom där en gång några människor och slog sig ner i skogsbyn. De byggde sig ett litet hus av väldiga stockar med bara en liten glugg i taket för att röken skulle kunna komma ut, och så var där en liten låg dörr, men inga fönster.

Det där tyckte inte trollen om. De rusade dit om nätterna för att skrämma dem, sparkade i väggarna och tutade i gluggen och glodde genom springorna. Men de vågade sig inte in, för människoskaran hade gjort upp en stor eld mitt på golvet och krupit ihop kring den — och trollen var så rädda för elden.

Men så tröttnade de på att sparka i stolparna,

och för rästen märkte de, att människorna inte voro så farliga. De vågade sig aldrig riktigt långt in i skogen. Så småningom kom där emellertid mer folk och till sist var där en hel liten by och de byggde sig också en kyrka och en klockstapel. Det var en sommarkväll just i skymningen,

som klockorna första gången ringde. Trollen satt just på en liten öppen plats mitt i skogen och solade sig, då de plötsligt fingo höra klockklangen. De blev alldeles förskräckta, det lät så underligt, tyckte de, och för första gången i sitt liv blev de riktigt oroliga. De höll sig för öro-

nen och rusade längre in i skogen. Men varenda kväll kom ljudet igen och trollen fick ingen ro. De försökte nog en mörk kväll att välta klockstapeln, men det misslyckades, och då beslöt de att tåga upp mot bergen; och så lämnade de skogarna och älvorna och Pan, skogs-

guden, för hela hans släkt stannade kvar, den var inte rädd för klockorna. Och så tågade trollen i en lång rad, trollkärningarna före och så de små trollungarna sist; de ville helst stanna kvar nere i skogen och leka. De flesta höll sig för örönen, och en och annan

vände sig om och knytte nävarna mot klockorna nere i dalen och gav till ett hest argt tjut.

Men sen dess ha trollen aldrig fått nån ro. Människorna ha förföljt dem allt längre uppför fjällen med sina klockor och aldrig har trollen kunnat motstå de väldiga ljudvägorna. Nu har de ingen annanstans att bo än högst oppe ibland fjälltopparne. Dit opp hörs inga kyrkklockor, Så där få de leva i ro ännu så länge; fast nu ha de det så ensamt och trist där uppe i kolden, så de dö väl snart aldeles ut.

Om vintrarna, när nätterna äro riktigt mörka, kan det hända, att de göra ett utfall från topparna. De rusa ner i stora skaror, vältra väldiga stenblock ner i dalen, skjuta riktiga berg av snö framför sig. Det kalla människorna snöskred eller laviner, men de tyckas ändå aldrig driva undan människorna. De kliva allt högre och högre upp på fjällen, och klockorna hörs kanske snart ända upp på de högsta topparna.

M. J.

Två visor om Staren.

1.

Goddag, goddag, du stare,
nej är du redan här!
På åkern ligger skare
ock hagens gamla hare
än vinterpälsten bär.

Ock inga skällor pingla
i skogens kalla sal
ock inga maskar ringla
ock inga hängen dingla
på björk ock asp ock al.

Här dåsa vi som döda
ock det är kient beställt
med husrum och med föda —
all lönen för din möda
blir bara nöd ock svält.

Vänd om, vänd om till söder,
där blommor rikt ditt väl
där solen ständigt glöder
och jorden gästfritt föder
en fattig sångarsjäl.

Men kom, å kom tillbaka
till detta karga land
när isens murar braka
ock valborgseldar spraka
ock sticka snön i brand!

Å kom igen, du stare,
i sol i rymder blå
när åkerns hårda skare
har smält ock hagens hare
fått sommarpälsten på!

2.

Nu är dagens möda slut,
Surr ock steg ock buller tystna.
Staren ropar oss — kom ut,
ut ock njut ock lyssna!

Nu får dagens arbetsfolk
sitta still ock bara dra sig,
nu får staren vid sin hålk
lite ledigt ta sig,

Han har knogat, han har byggt
hela långa dan i ända,
jämt i farten, jämt i flykt,
klo ock vinge spända.
Sitter nu framför sin hålk
på den luftiga verandan,
gör som annat arbetsfolk,
vilat ock drar andan.

Vidgar strupe torr ock trång,
prövar vinge övar tunga,
börjar så sin aftonsång,
spelar för de unga.
Sjunger vid sin gamla hålk
medan solen stilla dalar,
känner sig som allas tolk —
tusen språk han talar.

Tusen stämmor härmar han
för att fyllest livet prisa,
varje luftens låt han kan,
varje vårens visa.
Trast ock lärka, fiol ock flöjt,
tupp som gal ock fink som kvittrar,
alla härmar han förnöjt,
ock hans öga glittrar.

Ock han kråmar sig ock slår,
strupen darrar, vingen skälver,
vidgad näbb mot rymden står,
bröset högt sig välver.
Dagens trötta arbetsfolk
all sin vardagsmöda glömmar,
stirrar mot den gamla hålk,
lyss ock ler ock drömmar.

Karl-Erik Forsslund.

Den skarpsinnige domaren.

Saga av Leo Tolstoj.

Emiren i Algier, Bauakas, fick höra talas om, att det i en liten stad skulle finnas en märkvärdigt skicklig domare, som alltid så ofelbart insåg sanningen, att ingen skälm kunde lura honom. Bauakas ville själv övertyga sig om, huruvida icke ryktet överdrivit. Han förklarade sig därför till en handelsman och begav sig till staden, där domaren bodde. Vid stadsporten kom en ofärdig tiggare emot honom och bad om en slant. Bauakas gav honom det och tänkte fortsätta sin väg, tiggaren höll fast i hans kläder.

»Vad vill du?» frågade emiren. »Har jag icke redan gett dig en slant?»

»Det har du», svarade tiggaren, »men vill du icke också vara snäll och låta mig rida med dig fram till torget? Jag kan annars bli ihjältrampad av alla kamelerna och hästarna.»

Bauakas lät tiggaren sitta upp bakpå, och så kommo de fram till torget.

Där stannade han hästen, men tiggaren steg icke av.

»Varför sitter du kvar?» frågade emiren.

»Och varför skulle jag stiga av?» återtog tiggaren. »Hästen är ju min. Om du icke frivilligt vill lämna mig den, så får du följa med till domaren.»

Det samlades folk omkring dem och lyssnade till grälet.

»Gå till domaren», skrek man åt dem, »han skall nog slita er tvist.»

Bauakas och tiggaren begåvo sig då till domaren.

Det var trängsel i domsalen, och domaren kallade fram alla, han som skulle döma, i tur och ordning.

Innan turen kom till emiren, blevo en lärdd man och en bonde framkallade. De tvistade om en kvinna. Bonden påstod, att det var hans hustru, och den lärde att det var hans.

Efter att ha åhört dem bäge, teg domaren ett ögonblick och sade därpå:

»Lämna kvar kvinnan hos mig och kom igen i morgon!»

Då dessa hade gått, inträdde en slaktare och en oljehandlare. Slaktaren var alldeles blodig, och handelsmannen hade fullt med oljefläckar på sig.

Slaktaren hade en penningpung i handen, och handelsmannen höll fast om slaktarens hand.

Slaktaren sade:

»Jag köpte olja av den här karlen och tog fram min pung för att betala honom, men då grep han tag i min hand för att stjåla pengarna ifrån mig, och på det viset begåvo vi oss hit till dig, jag med min pung i handen och han håller fast i min hand.»

»Nej, det är icke sant», sade oljehandlaren, »pengarna äro mina, och det är han, som är tjuven. Han kom för att köpa olja av mig och bad, att jag skulle växla ett guldmynt åt honom; jag tog fram min pung och lade den på disken, och då ryckte han den till sig och tänkte ge sig i väg. Men jag grep honom om armen och förde honom hit.»

Efter en stunds tystnad sade domaren:

»Lämna pengarna hos mig och kom igen i morgon.»

När turen kom till Bauakas och tiggaren, berättade emiren, hur det hade gått till. Domaren hörde på honom och tillsade därefter tiggaren att förklara sig.

»Allt det där är osanning», sade denne. »Jag kom ridande genom staden, och så bad han att få sitta upp bakpå och följa med till torget. Jag lät honom få det och förde honom dit han skulle, men då vägrade han att stiga av och sade, att det var hans häst, men det är osanning!»

Efter en ny tystnad sade domaren:

»Lämna hästen hos mig och kom igen i morgon.»

Dagen därpå samlades en massa folk för att få höra domarens utslag.

Först närmade sig den lärde mannen och bonden.

»Tag din hustru!» sade domaren åt den lärde. »Ge bonden femtio kätprapp.»

Den lärde mannen tog sin hustru, och bonden undergick sitt straff i allas åsyn.

Sedan kallade domaren fram slaktaren.

»Pengarna tillhöra dig», sade han och tilllade, pekande på oljehandlaren: »Ge honom där femtio kätprapp.»

Så blev det Bauakas' och tiggarens tur.

»Skulle du känna igen din häst ibland tjugu andra?» frågade domaren emiren.

»Ja, det skulle jag.»

»Och du?»

»Jag också», sade tiggaren.

»Följ mig», sade domaren till Bauakas.

De begåvo sig till stallet, och emiren kände genast igen sin häst ibland tjugu andra.

Därpå kallade domaren tiggaren ner i stallet och befallde honom utpeka den rätta hästen.

Tiggaren kände igen hästen och visade på honom. Då återvände domaren till sin plats och sade till Bauakas:

»Hästen är din, tag den!»

Och så lät han giva tiggaren femtio käpprapp. Sedan denna sista bestraffning försiggått återvände domaren hem till sig, och Bauakas följde honom.

»Vad vill du?» frågade domaren. Är du missnöjd med min dom?»

»Visst icke, jag är mycket belåten», svarade emiren. »Jag skulle bara vilja veta, hur du tog reda på, att kvinnan var den lärde mannens hustru och icke bondens, att pengarna tillhörde slaktaren och icke oljehandlaren, och att hästen var min.»

»Jo, sanningen angående den lärde mannens hustru fick jag veta på följande sätt: Jag kallade henne till mig i morse och sade åt henne: 'Slå bläck i mitt bläckhorn'. Hon tog bläckhornet, gjorde rent det kvickt och behändigt och fyllde det med bläck — således var hon van vid det bestyret. Om hon hade varit bondens hustru, skulle hon icke alls kunnat reda sig. Därav slöt jag, att det var den lärde, som hade rätt.

»Sanningen rörande pengarna fick jag veta på det sättet, att jag lade dem i ett fat fullt med vatten och såg efter i morse, om det simmade någon olja ovanpå. Hade pengarna tillhört oljehandlaren, så skulle han ha smetat ner dem med sina oljiga händer; men som vattnet förblev rent måste de vara slaktarens.

»Vad hästen beträffar, så var det litet svårare. Tiggaren kände ju lika fort som du igen hästen bland tjugu andra. Men jag underkastade er också detta prov endast för att se, vilkendera av er båda som hästen skulle känna igen. Då du närmade dig honom, vände han huvudet åt dig, men då tiggaren rörde vid honom, satte han ner öronen och sparkade bakut. Så lunda kunde jag förstå, att du var hästens rätte ägare.»

Då sade Bauakas till honom:

»Jag är ingen handelsman, utan emiren Bauakas. Jag har kommit hit för att se, om det är sant, vad man säger om dig. Jag ser nu, att du är en vis och skarpsinnig domare. Begär vad du vill, det skall bli dig givet.»

»Jag behöver ingen belöning», svarade domaren. »Jag är redan tillräckligt rik genom emirens beröm.»

Dresserade guldfiskar.

En köpman i Philadelphia har ett akvarium med dresserade guldfiskar. När han håller en liten stav av rött träd en tum ovanför vattenytan, hoppa fiskarne över staven. Ovanför akvariet hänger en liten silverklocka, och från denna går ett silkesnöre ned i vatt-

net. När fiskarne bliva hungriga, bita de i snöret och ringa i klockan. De taga sin mat ur ägarens hand. Om han håller en brödbit strax ovanför vattenytan, hoppa de upp och taga maten ur hans händer. Det tog honom nära ett års tid att dressera dem.

Indiska sagor.

Om flugan, hackspätten och grodan, som tog död på elefanten.

Det var en gång ett sparvpar, som bodde i en skog och hade sina ägg i sitt näste. Så kommer en dag en elefant och sliter med sin snabel ner den gren, där nästet satt, och alla sparvmammors ägg blevo krossade, och hon själv slapp nätt och jämt undan med livet. I sin förtvivlan jämrade hon sig nu hela darna och ville inte sluta opp med sin klagan. Det hörde nu en hackspett, och gripen av medlidande flög han till henne och fick reda på hennes sorg. Han tröstade henne, så gott han kunde och lovade hjälpa henne. Och så tog han henne med sig till sin väninna flugan, och till denna sade han: Se här är sparvmamma, som den elake elefanten har krossat äggen för, ska vi inte hjälpa henne. »Jo visst», svarade flugan, »men jag har också en vän, en groda, och den måste vi ha med oss.» Och så gingo alla tre till grodan och talade om alltsamman. Men grodan blåste upp sig och kväkte: Vad betyder väl en enda eländig elefant, om vi äro många och förbittrade! Gör nu bara som jag säger er! Du, fluga, skall vid middagstiden ge dig fram till den rasande elefanten och surra riktigt vackert i hans öra, precis som när man knäpper på strängarna på en luta. Då sluter han av hånryckning sina ögon för att bara kunna riktigt njuta av musiken. Men då måste hackspätten vara framme och med detsamma hacka ut hans ögon. När han så rusar omkring där blind och plågas av sin törst, så skall jag och alla mina kamrater sätta oss och kväka vid kanten av en djup brunn. Då tror han, att där finns en vattenpuss och rusar huvudstupa ner i brunnen och omkommer. Så gick det också. Flugan surrade så härligt, att elefanten av bara förtjusning slöt ögonen, hackspätten gjorde sin tjänst, och den blinde elefanten lurades ner i brunnen av de församlade grodornas högljudda kväkanden. Och där fick det väldiga djuret ligga, tills det svalt ihjäl, såvida det inte bröt nacken av sig i fallet.

